

УДК 378(73):355.01

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.68-71>

Сімахова А.О.

доктор економічних наук

Державний університет «Київський авіаційний інститут»

Simakhova Anastasiia

Dr. of Econ. Sc.

State University "Kyiv Aviation Institute"

<https://orcid.org/0000-0001-7553-4531>

ПОВОЄННА РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ: ДОСВІД АМЕРИКАНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Стаття присвячена аналізу досвіду американських університетів у реінтеграції ветеранів. Прогнозується, що до кінця війни в Україні майже 15% населення будуть ветеранами та членами їх сімей, отже реінтеграція ветеранів є надзвичайно важливим, масштабним та актуальним питанням для України. У статті було використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу даних, порівняння та систематизації. Інформаційною базою статті стали американські наукові статті, програми з реінтеграції ветеранів. У статті наводяться основні напрямки реінтеграції ветеранів з досвіду США – державна підтримка, партнерство ветеранів з неурядовими організаціями, ветеранські бізнес-інкубатори, інтеграція ветеранів на ринку праці, підтримка психічного здоров'я ветеранів. Окреме вагоме місце у цьому переліку займають американські університети, які створюють відповідні програми, центри, хаби для підтримки реінтеграції ветеранів, а також проводять численні дослідження з питань реінтеграції ветеранів. У статті приведено декілька прикладів американських університетів, які активно співпрацюють з ветеранами й допомагають у створенні соціального підприємництва. Створюючи сприятливе середовище для розвитку соціального підприємництва, американські університети сприяють вирішенню важливих соціальних проблем, що актуально для України з точки зору післявоєнного періоду. В результаті вивчення американського досвіду автором запропоновано перспективні напрямки діяльності українських університетів щодо повоєнної реінтеграції ветеранів. Університети таким чином можуть відігравати ключову роль у поверненні ветеранів до мирного життя через освіту, професійну підготовку, підтримку психологічної адаптації та створення соціального підприємництва.

Ключові слова: реінтеграція ветеранів, США, соціальне підприємництво, університет, повоєнний.

POST-WAR REINTEGRATION OF THE VETERANS: THE EXPERIENCE OF AMERICAN UNIVERSITIES

The article analyzes the experience of American universities in reintegrating veterans. It is predicted that by the end of the war in Ukraine, almost 15% of the population will be veterans and their families, so the reintegration of veterans is an extremely important, large-scale and urgent issue for Ukraine. The article uses general scientific methods of data analysis and synthesis, comparison and systematization. The information base of the article is based on American scientific articles and programs for the reintegration of veterans. The article outlines the main areas of veterans' reintegration based on the US experience: state support, partnerships between veterans and non-governmental organizations, veteran business incubators, integration of veterans in the labor market, and support for veterans' mental health. A separate important place in this list is occupied by American universities, which create relevant programs, centers, and hubs to support the reintegration of veterans, as well as conduct numerous studies on veterans' reintegration. The article provides several examples of American universities that actively cooperate with veterans and help create social entrepreneurship. By creating a favorable environment for the development of social entrepreneurship, American universities contribute to solving important social problems, which is relevant for Ukraine in terms of the post-war period. As a result of the study of the American experience, the author proposed promising directions for the activities of Ukrainian universities regarding the post-war reintegration of veterans: development of stratagems by veterans at university hubs, development of educational programs for veterans, development of retraining programs for veterans, in particular in cooperation with business; psychological support and adaptation at universities through counseling centers, support groups and volunteer programs; conducting joint research with veterans, launching innovative and social projects; support for an inclusive environment. Universities can thus play a key role in returning veterans to a peaceful life through education, vocational training, support for psychological adjustment and the creation of social entrepreneurship.

Keywords: reintegration of veterans, USA, social entrepreneurship, university, post-war.

JEL classification: I26

Постановка проблеми. Повномасштабна війна російської в Україні спричинила низку соціальних проблем та актуалізувала питання ветеранів, їхньої соціальної інтеграції, психологічної реабілітації, економічної незалежності тощо.

Станом на серпень 2024 року в Україні налічується 1,3 мільйона ветеранів, 80% з яких є мобілізованими [1]. За прогнозами, до кінця війни кількість ветеранів та їхніх родин зросте до 5-6 мільйонів [2]. Це становитиме, за нашими розрахунками, майже 15% населення України. Очевидно, що реінтеграція ветеранів є надзвичайно важливою, масштабною та актуальною темою для України.

Наразі в Україні розробляються програми підтримки реінтеграції ветеранів. Міністерство у справах ветеранів реалізує бюджетну програму «Заходи з ментальної, спортивної, фізичної, психологічної реабілітації та професійної адаптації» для створення умов для професійної адаптації та підвищення рівня зайнятості ветеранів війни та членів їхніх сімей [3]. Реінтеграція ветеранів війни в Україні – важливий соціальний процес, який потребує комплексного підходу та залучення різних інституцій, включно з університетами. Останні можуть відігравати ключову роль у поверненні ветеранів до мирного життя через освіту, професійну підготовку, підтримку психологічної адаптації та створення соціального підприємництва.

В Україні існує близько 1000 соціальних підприємств [4]. Понад 61% соціальних підприємств в Україні працюють для працевлаштування соціально вразливих груп населення, включаючи ветеранів [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий досвід з реінтеграції ветеранів мають США, які активно долучаються до цього процесу університети. Американські університети не лише мають центри розвитку ветеранів, а й проводять численні дослідження з питань реінтеграції ветеранів. Так, питання реінтеграції ветеранів через соціальне підприємництво вивчали американські вчені Кілінг М., Кінцле С., Кастро К.А., Озуна С. [6-7]. Варто зазначити, що американський науковець Камберленд Д. М. запропонував термін «ветеран-підприємець», досліджуючи розвиток ветеранського підприємництва в США [8]. А. Демерз дослідив роль суспільства щодо реінтеграції ветеранів [9].

На сьогодні не вивчений досвід американських університетів з реінтеграції ветеранів задля імплементації в українських реаліях, що зумовлює актуальність та формує мету даної статті.

Мета статті: аналіз досвіду американських університетів щодо реінтеграції ветеранів.

Для досягнення мети були використані загальнонаукові методи аналізу та синтезу даних, порівняння та систематизації. Інформаційною основою статті стали наукові статті, програми з реінтеграції ветеранів.

Вклад основних результатів дослідження. Американський досвід з реінтеграції ветеранів, який може бути застосований в Україні під час війни та післявоєнної відбудови, може згрупувати за такими напрямками:

1. Державна підтримка ветеранів. Уряд США підтримує програми соціального підприємництва для ветеранів через різні ініціативи, такі як програми

грантів для малого бізнесу, кредити на пільгових умовах та податкові пільги. Крім того, створені спеціальні центри підтримки ветеранів-підприємців, які пропонують консультації, навчання та ресурси для розвитку бізнесу.

2. Партнерство ветеранів з неурядовими організаціями. Багато неурядових організацій в США співпрацюють з урядом і приватним сектором для підтримки соціальних підприємств, які допомагають ветеранам.

3. Реінтеграція ветеранів через університети [9]. Університети пропонують навчальні та менторські програми, які є одним з елементів розвитку соціального підприємництва ветеранів. Науковці М. Тігіч, А. Дж. Прітчард, А. Маккелві, Р. В. Морі досліджують роль навчання підприємству в реінтеграції ветеранів та переході до цивільного життя [10].

4. Ветеранські бізнес-інкубатори. Створення бізнес-інкубаторів для ветеранів дозволяє їм започаткувати власні соціальні підприємства в середовищі, яке надає підтримку та ресурси.

5. Інтеграція ветеранів на ринку праці. Соціальні підприємства, засновані ветеранами, часто орієнтовані на працевлаштування інших ветеранів, що сприяє їхній реінтеграції в суспільство. Ці підприємства можуть надавати різноманітні послуги, від будівництва до технологічних рішень, щоб допомогти ветеранам знайти своє місце на ринку праці.

6. Підтримка психічного здоров'я ветеранів. Багато соціальних підприємств зосереджуються на підтримці психічного здоров'я ветеранів шляхом надання психологічних консультацій, групової терапії та реабілітаційних послуг. Це особливо важливо для ветеранів, які стикаються з посттравматичним стресовим розладом та іншими психологічними проблемами.

Вплив американських університетів на реінтеграцію ветеранів є високим завдяки реінтеграції ветеранів через соціальне підприємництво, а також численним дослідженням щодо реінтеграції ветеранів.

Наведемо окремі кейси американських університетів. Університет Флориди має Центр підприємництва та інновацій, а також Центр успіху ветеранів Університету Флориди, який надає безкоштовні ресурси та підтримку на перехідному етапі для військової спільноти Університету Флориди [11]. Центр пропонує соціальний простір в Університеті Флориди для студентів-військовослужбовців та громади, де вони можуть відпочивати, навчатися та мати доступ до ресурсів. Центр надає доступ до розважальної кімнати, навчальної аудиторії та комп'ютерної лабораторії з безкоштовним друком. Вони також організують заходи на свята, які я планую відвідати.

Університет Північної Кароліни в Чапел-Хілл має Каролінський ветеранський ресурсний центр, який призначений не лише для ветеранів, а й для діючих військових, членів Національної гвардії, резервістів, утриманців, подружжя та курсантів [12]. Також тут діє мережа ветеранів Кароліни (Carolina Veterans Alumni Network) [13], через яку досліджують ветеранські спільноти.

Університет Південної Каліфорнії має Центр інновацій та досліджень ветеранів та сімей

військовослужбовців, який спрямований на підтримку ветеранської спільноти у сфері вищої освіти, академічних успіхів, отримання диплому, кар'єрного розвитку та добробуту. Центр пропонує можливості для академічної інтеграції ветеранів завдяки таким послугам, як навчальний простір та комп'ютерні класи [14].

Наведені кейси американських університетів демонструють, як інтеграція ветеранів може бути підтримана через створення спеціальних ресурсних центрів, програм академічної підтримки, а також соціальних і підприємницьких ініціатив, що може бути імплементовано в Україні в умовах повоєнної відбудови, а саме:

1. Підприємницькі програми для ветеранів. Як приклад Центру підприємництва та інновацій при Університеті Флориди, українські університети можуть створити схожі програми, які допоможуть ветеранам розвивати власний бізнес, зокрема й соціальне підприємство. Це можуть бути курси з основ бізнесу, менторство, доступ до фінансування та стартап-акселератори.

2. Підтримка сімей ветеранів. Як це робить Університет Північної Кароліни, варто розробити програми не лише для ветеранів, але й для їх сімей, включаючи дружин, дітей та ін. Це може включати психологічну підтримку, курси для перекваліфікації та заходи для налагодження комунікації в родині.

3. Дослідження та аналіз потреб ветеранської спільноти. На основі досвіду Каролінського ветеранського ресурсного центру, українські університети можуть проводити дослідження, щоб краще розуміти потреби ветеранів, а також розробляти ефективні програми інтеграції на основі зібраних даних. Центри також можуть допомагати ідентифікувати бар'єри, з якими стикаються ветерани, та розробляти стратегії їх подолання.

4. Розвиток співпраці між університетами та громадськими організаціями. Це дозволить краще координувати зусилля щодо підтримки ветеранів та надавати їм ширший спектр послуг.

Інтеграція цих ідей в Україні може сприяти ефективній підтримці ветеранів через освітні, соціальні та економічні ініціативи. Це не лише покращить якість життя ветеранів, але й допоможе їм внести свій внесок у розвиток суспільства та економіки після війни.

Висновки. Таким чином, американський досвід показує, що соціальне підприємство може бути

ефективним засобом інтеграції ветеранів у суспільство та економіку. І роль американських університетів у цьому аспекті є високою. Створюючи сприятливе середовище для розвитку соціального підприємництва, університети допомагають не лише самим ветеранам, а й суспільству, сприяючи вирішенню важливих соціальних проблем, особливо післявоєнного періоду.

На нашу думку ефективними напрямками повоєнної реінтеграції ветеранів в Україні з задіянням університетів стануть наступні:

- розвиток стартапів ветеранами на базі університетських хабів [15];
- залучення Української наукової діаспори [16] до проведення онлайн-курсів для підвищення кваліфікації ветеранів [17];
- створення ветеранських центрів на базі університетів (наприклад в Державному університеті «Київський авіаційний інститут» діє Центр ветеранського розвитку [18];
- розвиток освітніх та підприємницьких програм для ветеранів. Університети можуть пропонувати спеціальні навчальні програми для ветеранів, які враховують їхній попередній досвід та специфічні потреби, зокрема й в онлайн-форматі;
- розвиток програм перекваліфікації ветеранів, зокрема у співпраці з бізнесом;
- психологічна підтримка та адаптація на базі університетів через консультаційні центри, групи підтримки та волонтерські програми;
- проведення спільних досліджень з ветеранами, започаткування інноваційних та соціальних проєктів;
- підтримка інклюзивного середовища в університетах.

Використання українських університетів для підтримки ветеранів може зробити вагомий внесок у їхню реінтеграцію, а також розвивати економіку країни через підготовку кваліфікованих кадрів.

Перспективами подальших наукових досліджень стане питання дослідження інноваційної складової повоєнної відбудови України.

Стаття виконана в межах іменної стипендії Верховної Ради України для молодих учених-докторів наук на 2024 р.

Список використаних джерел:

1. Бурцева А., Золбін Д. В Україні 1 мільйон 300 тисяч ветеранів: як їх підтримують. URL: <https://suspilne.media/798951-v-ukraini-1-miljon-300-tisac-veteraniv-ak-ih-pidtrimuut/>.
2. Крижний А. Після завершення війни кількість ветеранів зросте до 5-6 мільйонів осіб – Мінветеранів. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/05/27/714276/>.
3. Міністерство у справах ветеранів України. Пільги на навчання. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam/pilgi-na-navchannya>.
4. Назарук В. Соціальне підприємство в умовах війни: ліки чи плацебо? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/9/708567/>.
5. НІСД. Міжнародний досвід соціального підприємництва і перспективи його застосування в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/zarubizhnyy-dosvid-sotsialnoho-pidpryemnytstva-i-perspektyvy-yoho>.
6. Keeling M., Kintzle S., Castro C.A. (2018). Exploring US veterans' post-service employment experiences. *Military Psychology*, Vol. 30. No. 1. Pp. 63-69.
7. Keeling M.E., Ozuna S.M., Kintzle S., Castro C.A. (2019). Veterans' civilian employment experiences:

Lessons learnt from focus groups. *Journal of Career Development*, Vol. 46/ No. 6. Pp. 692-705.

8. Cumberland D.M. (2017). Training and educational development for “vetrepreneurs”. *Advances in Developing Human Resources*, Vol. 19. No. 1. Pp. 88-100.
9. Demers A. (2011). When Veterans Return: The Role of Community in Reintegration. *Journal of Loss and Trauma*, Vol. 16. No. 2. Pp. 160-179. DOI: <https://doi.org/10.1080/15325024.2010.519281>
10. Tihic M., Pritchard A.J., McKelvie A., Maury R.V. (2024). Entrepreneurship Education and its Role in Transitional Entrepreneurship as Veterans Transition From Military to Civilian Life. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*. DOI: <https://doi.org/10.1177/25151274241232357>
11. University of Florida. URL: www.ufl.edu.
12. University of North Carolina at Chapel Hill. URL: www.unc.edu.
13. Carolina Alumni. URL: <https://van.unc.alumnispaces.com>.
14. USC Veterans Resource Center. URL: <https://vrc.usc.edu/>.
15. Simakhova A. et al. (2024). Trends in the development of startup infrastructures in Ukraine, Latvia and Georgia. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*, Vol. 8. No. 9. 7000. DOI: <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i9.7000>
16. Ukrainian Science Diaspora. URL: <https://ukrdiaspora.nauka.gov.ua/en/>.
17. Simakhova A. (2022). Post-War Socialization of the Economy: Ukrainian and European Security, Challenges to national defence in contemporary geopolitical situation, No. 1. Pp. 71-75. DOI: <https://doi.org/10.47459/cndcgs.2022.9>
18. Центр ветеранського розвитку. URL: <https://ino.nau.edu.ua/czentr/czentr-veteranskogo-rozvytku/>

References:

1. Burtseva, A., Zolbin, D. (2024). V Ukraini 1 milion 300 tysiach veteraniv: yak yikh pidtrymuut. [There are 1 million 300 thousand veterans in Ukraine: how they are supported]. URL: <https://suspilne.media/798951-v-ukraini-1-miljon-300-tisac-veteraniv-ak-ih-pidtrimuut/> [in Ukrainian].
2. Kryzhnyi, A. (2024). Pislia zavershennia viiny kilkist veteraniv zroste do 5-6 milioniv osib/ [After the war, the number of veterans will increase to 5-6 million people] - Ministry of Veterans. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/05/27/714276/> [in Ukrainian].
3. Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Pilhy na navchannia. [Ministry of Veterans Affairs of Ukraine. Benefits for education]. 2024. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam/pilgi-na-navchannya>. [in Ukrainian].
4. Nazaruk, V. (2024). Sotsialne pidpriemnytstvo v umovakh viiny: liky chy platsebo? [Social Entrepreneurship in the Time of War: Medicine or Placebo?]. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/9/708567/>. [in Ukrainian].
5. NISS. Mizhnarodnyi dosvid sotsialnoho pidpriemnytstva i perspektyvy yoho zastosuvannia v Ukraini. [NISS . International experience of social entrepreneurship and prospects for its application in Ukraine]. 2024. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/zarubizhnyy-dosvid-sotsialnoho-pidpriemnytstva-i-perspektyvy-yoho>. [in Ukrainian].
6. Keeling, M., Kintzle, S., & Castro, C.A. (2018). Exploring US veterans' post-service employment experiences. *Military Psychology*, Vol. 30. No. 1. Pp. 63-69.
7. Keeling, M.E., Ozuna, S.M., Kintzle, S., & Castro, C.A. (2019). Veterans' civilian employment experiences: Lessons learnt from focus groups. *Journal of Career Development*, Vol. 46. No. 6. Pp. 692-705.
8. Cumberland, D.M. (2017). Training and educational development for “vetrepreneurs”. *Advances in Developing Human Resources*, 19(1), 88-100.
9. Demers, A. (2011). When Veterans Return: The Role of Community in Reintegration. *Journal of Loss and Trauma*, Vol. 16. No. 2. Pp. 160-179. DOI: <https://doi.org/10.1080/15325024.2010.519281>
10. Tihic, M., Pritchard, A.J., McKelvie, A., & Maury, R.V. (2024). Entrepreneurship Education and its Role in Transitional Entrepreneurship as Veterans Transition From Military to Civilian Life. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*. DOI: <https://doi.org/10.1177/25151274241232357>
11. University of Florida (2024). URL: www.ufl.edu.
12. University of North Carolina at Chapel Hill (2024). URL: www.unc.edu.
13. Carolina Alumni (2024). URL: <https://van.unc.alumnispaces.com>.
14. USC Veterans Resource Center (2024). URL: <https://vrc.usc.edu/>.
15. Simakhova A. et al. (2024). Trends in the development of startup infrastructures in Ukraine, Latvia and Georgia. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*. Vol. 8. No. 9. 7000 p. DOI: <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i9.7000>
16. Ukrainian Science Diaspora (2024). URL: <https://ukrdiaspora.nauka.gov.ua/en/>
17. Simakhova, A. (2022). Post-War Socialization of the Economy: Ukrainian and European Security, Challenges to national defence in contemporary geopolitical situation, No. 1. Pp. 71-75. DOI: <https://doi.org/10.47459/cndcgs.2022.9>
18. NAU (2024). Tsentr veteranskoho rozvytku . [Center of veterans development]. URL <https://ino.nau.edu.ua/czentr/czentr-veteranskogo-rozvytku/> [in Ukrainian].